

Näkökulmia ikäihmisten ihmisoikeuksiin Euroopan Unionin alueella

Kansallinen senioriliitto ry

**Kansallinen
senioriliitto ry**

**Tuettu
Eurooppa-tiedottamisen
valtionavusta**

© Kansallinen senioriliitto ry ja kirjoittajat

Paino: Laine Print, 2023

Dispositio

Johdanto	4
Artikkelikokoelman kirjoittajat	5
Ikääntyneiden henkilöiden oikeudet YK:ssa ja Euroopan neuvostossa	
Sanna Ahola	6
Ikäystävällisemmän Euroopan tiellä	
Sirpa Pietikäinen	15
Ihmisoikeuksiin perustuva osallistava yhteiskunta	
Guido Dumon	18
Kansallinen senioriliitto ja EETU ikääntyneiden oikeuksien vartijoina Suomessa	
Maarit Kuikka	23

Johdanto

Kansallinen senioriliitto ry on tuottanut ulkoministeriön Eurooppa-tiedottamisen kansalaisjärjestöille suunnatulla rahoituksella hankkeen ikäihmisten ihmisoikeudet EU:ssa vuoden 2023 aikana. Lähtökohtana hankkeessa on ollut ihmisoikeuksien laajempi kehys, johon tarkastelu kiinnittyy.

Saamallaan avustuksella senioriliitto on tuottanut tapahtuman Helsingin keskustakirjasto Oodin tiloissa 24.10. ja tämän artikkelikokoelman. Lähtökohtana hankkeessa on ollut ihmisoikeuksien laajempi kehys, johon tarkastelu kiinnittyy.

Artikkelikokoelmasta on sekä painettu että sähköinen versio, joka on ladattavissa senioriliiton www-sivuilla. Artikkeleita on julkaistu myös sosiaalisessa mediassa, jossa ne tavoittavat suuren joukon eri-ikäisiä suomalaisia. Julkaisua on jaettu myös poliittisille päättäjille ja keskeisille viranomaisille.

Ikäihmisten ihmisoikeudet on tärkeä aihe monestakin syystä. Seniorikansaitten määrä kasvaa kaikissa EU-maissa. Ikääntyneen väestön suhteellisen osuuden kasvu vaikuttaa eurooppalaisiin yhteiskuntiin. Elämme yhä pidempään, ja onkin syytä pohtia, miten oikeutemme toteutuvat elämämme viimeisinä vuosina ja vuosikymmeninä.

Korona-pandemian aikana käytiin Suomessa ja muuallakin Euroopassa julkista keskustelua ihmisten perusoikeuksista ja niiden rajoittamisesta. Yhtenä paljonkin keskustelua herättäneenä aiheena olivat hoivakotien rajoitukset. Viime kädessä kysymys oli ikääntyneiden itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta.

Suomessa kyselyhaastattelut rajataan pääosin 75- tai 79-vuotiaisiin. Miksi 80-vuotta täyttäneitä ei pääsääntöisesti osallisteta, eli kysytä heidän mielipidettään asioista, jotka koskettavat heitä samalla tavalla kuin 20- tai 50-vuotiaita. Mikäli vanhemmat seniorit sivuutetaan kyselyissä, niin onko muita elämän osa-alueita, joissa heidän mielipiteensä ja tarpeensa sivuutetaan?

Yksi keskeinen mahdollisuus ja haaste on digitalisaatio. Miten turvataan palvelut ja niiden tavoittaminen kaikille ikäluokille riippumatta siitä, mitkä ovat kunkin tietotekniset taidot.

Tämän julkaisu tarjoaa artikkeliansa kautta näkökulmia siihen, mitä tarkoitetaan ikäihmisten oikeuksilla, ja mitkä ovat tällä hetkellä ikäihmisten ihmisoikeuksien kannalta ajankohtaisia kysymyksiä. Senioriliitto kiittää ulkoministeriötä, jonka myöntämällä hankerahoituksella voitiin toteuttaa tämä tärkeä hanke.

Helsingissä 30. marraskuuta 2023

Kari Kantalainen
Puheenjohtaja
Kansallinen senioriliitto ry

Artikkelikokoelman kirjoittajat

Oikeustieteen kandidaatti **Sanna Ahola** on työskennellyt asiantuntijana Ihmisoikeuskeskuksessa vuodesta 2019. Päävastuualueenaan hänellä on ikääntyneiden ja vammaisten ihmisten oikeudet. Aikaisemmalla työurallaan Ahola on työskennellyt muun muassa vammaisjärjestö Kynnys ry:n juristina.

Kauppätieteiden maisteri **Sirpa Pietikäinen** on työskennellyt Euroopan parlamentin jäsenenä vuodesta 2008. Pietikäinen on toiminut kansanedustajana vuosina 1983 – 1993 ja ympäristöministerinä vuosina 1991 – 1995. Poliitiikan ohella Pietikäinen on vaikuttanut järjestömaailmassa toimien muun muassa Mieli ry:n puheenjohtajana vuodesta 2020 ja Marttaliiton puheenjohtajana vuodesta 2018.

Guido Dumon toimii European Seniors´ Unionin (ESU) pääsihteerinä. Vuonna 1995 perustettu ESU on laajin seniorijärjestö Euroopassa. Jäsenjärjestöjä ESU:lla on 27 maasta ja 34 organisaatiosta, edustaen yhteensä noin 1 269 000 senioria.

Yhteiskuntatieteiden maisteri **Maarit Kuikka** on toiminut senioriliiton toiminnanjohtajana elokuusta 2021 alkaen. Aikaisemmin Kuikka toimi pitkään Suomen Lions-liiton toiminnanjohtajana ja sitä ennen ihmisoikeuksiin liittyvissä asiantuntijatehtävissä Suomessa ja Euroopassa. Senioriliitto on yli 25 000 jäsenen aktiivinen eläkeläisjärjestö.

Ikääntyneiden henkilöiden oikeudet YK:ssa ja Euroopan neuvostossa

1. Johdanto

Ihmisen oikeudet eivät poistu tai heikkene, kun ihminen ikääntyy. Kansainväliset ihmisoikeusnormit luovat pohjan ja vähimmäisedellytykset kansalliselle lainsäädännölle ja ikääntyneitä koskevalle politiikalle. Tällä hetkellä kansainvälisellä ja alueellisella tasolla ei ole kuitenkaan juurikaan nimenomaisesti ikääntyneiden oikeuksiin keskittyviä velvoittavia sopimuksia, normeja tai asiakirjoja. Useat kansainväliset ikääntyneiden järjestöt, kansalliset ihmisoikeusinstituutiot sekä jotkut YK:n jäsenvaltiot yrittävät kuitenkin saada aikaan kansainvälistä ikääntyneiden oikeuksien sopimusta.

2. Yhdistyneet kansakunnat

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) yksi keskeisimmistä tehtävistä on ihmisoikeuksien edistäminen ja kansainvälisoikeudellisen ihmisoikeusnormiston luominen.

Tämän oikeusnormiston pohjana on **YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus** (1948), joka koskee 1 artiklansa mukaan syrjimättä kaikkia ihmisiä. Julistus ei kuitenkaan erikseen mainitse ikää kiellettyjen syrjintäperusteiden listassa. Julistuksen 25 artikla käsittelee riittävää elintasoja, ja sen mukaan jokaisella on oikeus turvaan muun muassa vanhuuden varalta.

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ei ole oikeudellisesti velvoittava asiakirja, mutta sen sisältämät oikeudet on vahvistettu YK:n muissa ihmisoikeussopimuksissa.

Suomea velvoittavat YK:n ihmisoikeussopimukset

YK:ssa solmitut kansainväliset yleissopimukset sitovat oikeudellisesti niitä valtioita, jotka ovat ratifioineet ne.¹

Useat Suomen ratifioimat² YK:n ihmisoikeussopimukset koskevat myös ikääntyneitä henkilöitä. Näitä sopimuksia ovat:

- kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (KP-sopimus)³
- taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (TSS-sopimus)⁴
- kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva yleissopimus⁵

1 Jos valtion ilmoitetaan liittyneen sopimukseen, tarkoitetaan, että valtio on ratifioinut sopimuksen. Sopimuksen allekirjoitus sen sijaan on vain lupaus harkita ratifiointia. Allekirjoitus kuitenkin luo valtiolle vähimmäisvelvoitteen olla tekemättä mitään sellaista, joka olisi vastoin sopimuksen päämäärää ja tarkoitusta.

2 Suomi ei ole ratifioinut **siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksia koskevaa yleissopimusta** (*International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, ICRMW*) eikä sopimusta suojelusta olla tulematta tahdonvastaisesti kadotetuksi (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, CED)

3 *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*

4 *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)*

5 *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD)*

- kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus ja sen lisäpöytäkirja⁶
- kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus⁷ ja
- vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus⁸.

KP- ja TSS-sopimuksessa taataan kaikki niiden sisältämät ihmisoikeudet kaikille henkilöille ilman rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskuntoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa syrjintää. Vaikka sopimuksissa ei

6 [Convention Against Torture \(CAT\)](#) ja [Optional Protocol to the Convention Against Torture \(OPCAT\)](#)

7 [Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women \(CEDAW\)](#)

8 [Convention on the Rights of Persons with Disabilities \(CRPD\)](#)

mainita ikää yhtenä syrjintäperusteena, sen katsotaan yleensä sisältyvän näihin ”muihin seikkoihin”. Ikääntyneitä ihmisiä ei muutenkaan mainita näissä sopimuksissa erikseen.

Suomi ratifioi YK:n **vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen** (Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD) vuonna 2016. Sopimus on voimassa lainatasoisena.⁹ Vammaisyleissopimuksessa mainitaan erikseen ikääntyneiden oikeudet kahdessa kohdassa: soimusvaltiolla on velvoite järjestää palvelut, joilla pyritään minimoimaan ja estämään uusia vammoja, myös lasten ja ikääntyneiden keskuudessa,¹⁰ ja varmistaa vammaisten henkilöiden,

9 <https://www.edilex.fi/valtiosopimukset/20160027>

10 Artikla 25, kohta b: ”[Sopimuspuolet erityisesti] järjestävät ne terveydenhuoltopalvelut, joita vammaiset henkilöt tarvitsevat erityisesti vammaisuutensa vuoksi, mukaan lukien varhainen tunnistaminen ja puuttuminen tarvittaessa, sekä palvelut, joilla pyritään minimoimaan ja estämään uusia vammoja, myös lasten ja vanhusten keskuudessa.”

erityisesti vammaisten naisten, tyttöjen ja ikään-
tyneiden pääsy sosiaaliturvaohjelmien ja köyhyy-
denvähentämishojelmien piiriin.¹¹ Jos ikään-
tyne henkilö kuuluu vammaisyleissopimuksen 1 artik-
lan määrittämään soveltamisalaan, eli että heillä
on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henki-
nen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka
vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa
voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan
osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti
muiden kanssa, heihin tulisi soveltaa vammai-
syleissopimusta. Käytännössä näin ei kuiten-
kaan aina toimita, mikä johtunee ainakin osittain
resurssikysymyksistä.

**Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai
halventavan kohtelun tai rangaistuksen vas-
tainen yleissopimus** (Convention Against Tor-
ture, CAT) astui Suomen osalta voimaan vuonna
1989. Sopimus kattaa myös ikään-
tyneet ihmiset, ja sitä voidaan soveltaa esimerkiksi silloin, jos heitä
kohdellaan nöyryyttävästi tai halventavasti ikään-
tyneiden palveluissa. Suomi ratifioi sopimukseen
liittyvän valinnaisen pöytäkirjan (Optional Protocol
to the Convention Against Torture, OPCAT) vuonna
2014 ja perusti pöytäkirjan mukaisen valvontaeli-
men, jonka tehtävänä on tehdä tarkastuksia paik-
koihin, joissa pidetään vapautensa menettäneitä
henkilöitä, kuten vankiloihin, säilöönottoyksiköihin
ja tietyn edellytyksin myös ikään-
tyneiden hoitopaikat ja asumisyksiköt. Valvontaelimenä Suomessa
toimii eduskunnan oikeusasiamies.¹²

11 Artikla 28, kohta 2: "Sopimuspuolet tunnustavat vammaisten henkilöiden oikeuden sosiaaliturvaan ja tämän oikeuden nauttimiseen ilman syrjintää vammaisuuden perusteella sekä toteuttavat asianmukaiset toimet tämän oikeuden toteutumisen turvaamiseksi ja edistämiseksi, muun muassa toimilla, joilla [--] varmistetaan vammaisten henkilöiden, erityisesti vammaisten naisten, tyttöjen ja vanhusten pääsy sosiaaliturvaohjelmien ja köyhyydenvähentämishojelmien piiriin." Lisäksi 8. artiklassa (tietoisuuden lisääminen) sopimuspuolet veloitetaan torjumaan vammaisiin henkilöihin liittyviä ikään perustuvia stereotyyppioita, artiklassa 13 (oikeus-
suojan saavutettavuus) puhutaan ikään perustuvista mukautuksista oikeussuojan saavutettavuuden takamiseksi, ja artiklassa 16 (vapaus hyväksikäytöstä, väkivallasta ja pahoinpitelystä) mainitaan ikään sovitettuja suojaamistoimenpiteitä sekä uhrien ikäkohtaisten erityistarpeiden huomioiminen.

12 <https://www.oikeusasiamies.fi/fi/kansallinen-valvontaelin-opcat->

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW) tuli Suomessa voimaan vuonna 1986.¹³ CEDAW-sopimuksen 11 artiklan kohdassa 1e mainitaan naisten yhdenvertainen oikeus sosiaaliturvaan muun muassa vanhuuden varalta.

Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, CERD) tavoitteena on ehkäistä rodun, ihonvärin, syntyperän tai kansallisen tai etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaa syrjintää. Valtioiden on kaikin mahdollisin keinoin ehkäistävä rasismia yleensä sekä erityisesti kriminalisoida rotusyrjintää ja kansanryhmää vastaan kiihottaminen. Ikää tai iäkkäiden henkilöiden kohtaamaa syrjintää ei mainita sopimuksessa erikseen. Sopimus tuli Suomessa voimaan vuonna 1970.

Ei-velvoittavat instrumentit ja toimielimet

Sitovien sopimusten lisäksi YK:n piirissä on hyväksytty erilaisia ei-velvoittavia periaatteita, julistuksia ja muita instrumentteja. Näitä ovat mm. YK:n yleiskokouksen vuonna 1991 hyväksymät **YK:n ikään-
tyneitä henkilöitä koskevat periaatteet** (UN Principles for Older Persons)¹⁴, YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistys-
listen oikeuksien komitean vuonna 1995 hyväksymä, TSS-sopimukseen liittyvä **yleiskommentti nro 6 ikään-
tyneiden henkilöiden taloudellista, sosiaalisista ja sivistyksellisistä oikeuksista** (General comment No. 6: The Economic, Social and Cultural Rights of Older persons)¹⁵ ja saman komitean vuonna 2008 hyväksymä, niin ikään TSS-sopimukseen liittyvä, **yleiskommentti nro 19 oikeudesta sosiaaliturvaan**¹⁶ sekä YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean **suositus numero 27 ikään-
tyneiden naisten ihmisoikeuksien suojelusta** (General

13 https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsviite/1986/19860067?sopviite_id=19860067

14 <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OlderPersons.aspx>

15 <https://www.refworld.org/pdfid/4538838f11.pdf>

16 <https://www.undocs.org/E/C.12/GC/19>

Recommendation No. 27 on Older Women and Protection of Their Human Rights) vuodelta 2010.¹⁷

Madridin kansainvälinen ikääntymistä koskeva toimintaohjelma ja poliittinen julistus (Madrid International Plan of Action on Ageing and the Political Declaration, MIPAA)¹⁸ hyväksyttiin YK:n ikääntymistä käsitelleessä maailmankokouksessa vuonna 2002. MIPAA keskittyy kolmeen teemaan, joita ovat ikääntyneet ja kehitys, ikääntyneiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä ikääntyville mahdollisuuksia avaavat ja heitä tukevat ympäristöt.

YK:n Euroopan talouskomissio (UNECE) laati vuonna 2002 ikääntymisen alueellisen toimintastrategian (Regional Implementation Strategy, RIS), joka sisältää kymmenen sitoumusta MIPAA:n toimeenpanemiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö on raportoinut alueellisen strategian toimeenpanosta Suomen osalta vuosina 2007, 2012 ja 2021.

¹⁷ <https://www.refworld.org/docid/4ed3528b2.html>

¹⁸ https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Madrid_plan.pdf

YK:n ikääntymistä koskeva avoin työryhmä (UN Open-Ended Working Group on Ageing, OEWGA) aloitti toimintansa vuonna 2010.¹⁹ OEWGA:n tehtävänä on arvioida kansainvälisiä rakenteita, tunnistaa mahdollisia aukkoja ikääntyneiden henkilöiden oikeuksien toteutumisen kannalta sekä arvioida tarvetta uusille instrumenteille ja toimille ikääntyneiden oikeuksien suojelemiseksi. Työryhmän kolmastoista istunto pidettiin huhtikuussa 2023. Istunnossa päätettiin, että kaksi jäsenvaltiota tulisivat fasilitoimaan keskusteluja, joissa tarkasteltaisiin ikääntyneiden oikeuksien asemaa kansainvälisessä ihmisoikeusviitekehyksessä, tunnistettaisiin mahdolliset puutteet ikääntyneiden ihmisoikeuksien suoje- lussa sekä identifioitaisiin parhaat keinot niiden korjaamiseksi. Näiden keskustelujen perusteella näiltä kahdelta jäsenvaltiolta pitäisi tulla hallitustenvälisesti neuvotellut suositusehdotukset seuraavan OEWGA:n istuntoon.

¹⁹ <https://social.un.org/ageing-working-group/>

Saksalainen Claudia Mahler nimitettiin YK:n **ikäntyneiden oikeuksien itsenäiseksi asiantuntijaksi** (Independent Expert on the enjoyment of all human rights by older persons) vuonna 2020.²⁰

Itsenäinen asiantuntija tekee muun muassa maavierailuja ja raportoi vuosittain YK:n ihmisoikeusneuvostolle ikääntyvien oikeuksiin liittyvistä kysymyksistä. Claudia Mahler vieraili Suomessa vuonna 2021 ja luovutti raporttinsa ikääntyneiden oikeuksien tilanteesta Suomessa ihmisoikeusneuvostolle syksyllä 2022. Ihmisoikeuskeskus käännätti raportin suomeksi keväällä 2023.²¹

3. Euroopan neuvosto

Euroopan neuvosto (EN) on hallitusten välinen järjestö, joka keskittyy ihmisoikeuksien, demokration ja oikeusvaltiokehityksen edistämiseen. Toiminnan perustan muodostavat sitovat sopimukset ja niiden täytäntöönpanon valvonta.

Suomea velvoittavat Euroopan neuvoston sopimukset ovat:

- Euroopan ihmisoikeussopimus (yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, ECHR)²²
- uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja (Revised European Social Charter)²³
- eurooppalainen yleissopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi (CPT)²⁴

- naisiin kohdistuvan väkivallan sekä perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus (Istanbulin sopimus)²⁵
- alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja²⁶
- kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus²⁷ ja
- Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta²⁸.

Kuten YK:n KP- ja TSS-sopimukset, myöskään Euroopan ihmisoikeussopimus ei mainitse erikseen ikääntyneitä. Se kuitenkin takaa kaikille sopimuspuolten lainkäyttövaltaan kuuluville sopimuksissa määritellyt oikeudet ja vapaudet ilman syrjintää.

Sen sijaan uudistettu sosiaalinen peruskirja on ikääntyneiden oikeuksien kannalta poikkeuksellinen ja merkittävä sopimus, sillä sen artikla 23 takaa ikääntyneiden henkilöiden oikeuden sosiaaliseen suojeluun:

Varmistaakseen, että *ikäntyneiden henkilöiden oikeutta sosiaaliseen suojeluun* voidaan käyttää tehokkaalla tavalla, sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan ja edistämään, joko suoraan tai yhteistyössä julkisten tai yksityisten järjestöjen kanssa, asianmukaisia toimia, joiden tarkoituksena on erityisesti:

- tehdä ikääntyville henkilöille mahdolliseksi *pysyä yhteiskunnan täysipainoisina jäseninä mahdollisimman pitkään*
 - a. riittävien voimavarojen avulla, jotka mahdollistavat sen, että he voivat viettää tyydyttävää elämää ja osallistua aktiivisesti julkiseen, sosiaaliseen ja kulttuurielämään,

20 <https://www.ohchr.org/EN/Issues/OlderPersons/IE/Pages/IEOlderPersons.aspx>

21 <https://bin.yhdistysavain.fi/1586428/0sRX1RsUjZ24V-VNt2AUn0YvVCw/Claudia%20Mahlerin%20raportti-FI.pdf>

22 https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_FIN.pdf

23 <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-viite/2002/20020078>

24 https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/1991/19910017/19910017_2

25 https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/2015/20150053/20150053_2

26 https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/1998/19980023/19980023_2

27 https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/1998/19980002/19980002_2

28 https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2012/20120044/20120044_2#idp446140176

- b. antamalla ikääntyneille henkilöille tietoa heidän käytettävissään olevista palveluista ja heidän mahdollisuuksistaan käyttää niitä,
- antaa ikääntyneille henkilöille *mahdollisuus valita vapaasti elämäntapansa ja viettää itsenäistä elämää tutussa ympäristössään niin kauan kuin he itse haluavat ja ovat siihen kykeneviä:*
 - a. huolehtimalla heidän tarpeitaan sekä terveydentilaansa vastaavien asuntojen tai riittävien asumisen tukipalvelujen saataavuudesta,
 - b. tarjoamalla heidän tilansa vaatimia terveydenhuolto- ja muita julkisia palveluja,
- taata laitoksissa asuville ikääntyneille henkilöille asianmukainen tuki, kunnioittaen heidän yksityisyyttään, ja mahdollisuus osallistua elinolosuhteitaan laitoksessa koskevaan päätöksentekoon.²⁹

Suomi on ratifioinut artiklan 23 ja on siten velvolinen toimeenpanemaan sen sisältämät oikeudet ikääntyneille.

Suomi on myös ratifioinut Euroopan sosiaalisen peruskirjan lisäpöytäkirjan järjestökantelujen järjestelmästä, ja se tuli voimaan vuonna 1998.³⁰ Järjestökantelumahdollisuutta onkin käytetty esimerkiksi silloin, kun Omaishoitajat ja läheiset -liitto käytti Euroopan sosiaalisen peruskirjan lisäpöytäkirjan tarjoamaa mahdollisuutta järjestökanteluihin kannellessaan palveluasumisen asiakasmaksujen sääntelemättömyydestä ja palveluasumisen saatavuuteen liittyvistä ongelmista vuonna 2011.

Eurooppalaisen yleissopimuksen kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi (CPT-sopimus)

1 artiklan perusteella perustettiin niin kutsuttu CPT-komitea (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment). Komitean tehtävänä on vieraillla laitoksissa ja yksiköissä, joissa on

29 Kursivoinnit lisätty.

30 <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1998/19980076>

ihmisiä, joiden vapaus on riistetty. Komitea selvittää näiden ihmisten kohtelua ja tarvittaessa vahvistaa heidän suojeluaan kidutusta tai muuta epäinhimillistä tai ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua vastaan. Komitea vierailee paitsi vankiloissa, myös poliisilaitoksilla, säilöönottoyksiköissä, psykiatrisissa sairaaloissa, vanhusten hoivakodeissa, lastensuojeluyksiköissä ja muissa sosiaalihuollon yksiköissä.

Myös muut Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimukset turvaavat soveltuvin osin ikääntyneiden oikeuksia. Naisiin kohdistuvan väkivallan sekä perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus (ns. Istanbulin sopimus) suojaavat myös ikääntyneitä henkilöitä hyväksikäytöltä, väkivallalta ja heitteillejätöltä. Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja sekä kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus ovat puolestaan merkityksellisiä kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden kannalta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) valvoo Euroopan ihmisoikeussopimuksen noudattamista. Sillä on suuri merkitys ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta, sillä sen päätökset sitovat sopimusvaltioita. Ikääntyneiden henkilöiden oikeuksia koskeneet langettavat EIT:n ratkaisut ovat liittyneet muun muassa riittämättömään hoitoon ja huolenpitoon, ikääntyneiden vankien oloihin sekä oikeuteen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. EIT:n ratkaisut velvoittavat tiukasti Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittyneitä valtioita, ja valtiot myös noudattavat niitä hyvin.

EIT on ottanut kantaa ikääntyneiden oikeuksiin muun muassa tapauksessa *Dodov v. Bulgaria* (59548/00, 17.1.2008), jossa oli kyse valittajan Alzheimerin taudista kärsineen äidin katoamisesta valtion ylläpitämästä vanhusten hoitokodista, tapauksessa *X and Y v. Croatia* (5193/09, 3.11.2011) joka koski sosiaaliviranomaisten toimia äidin ja tyttären oikeustoimikelpoisuuden rajoittamiseksi sekä tapauksessa *McDonald v. the United Kingdom* (4241/12, 20.5.2014) joka

koski 71-vuotiasta liikuntarajoitteista naista, joka valitti tuomioistuimelle paikallisviranomaisten hänelle tarjoaman viikoittaisen hoidon vähentämisestä. Hoidon vähentämisen perusteena oli, että naisen yöllisten wc-käyntien avustaminen voitiin korvata inkontinenssisuojilla ja vuodesuojilla, vaikka hän ei ollut pidätyskyvytön.

Ei-sitovat instrumentit

Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus jäsenvaltioille ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien edistämisestä (Recommendation CM/Rec(2014)2 of the Committee of Ministers to member States on the promotion of human rights of older persons) vuodelta 2014 pyrkii varmistamaan ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistämisen, suojelun ja turvaamisen sekä edistämään heidän ihmisarvonsa kunnioitusta.³¹ Suosituksen mukaan ikääntyneiden oikeudet eivät tällä hetkellä toteudu parhaalla mahdollisella tavalla, ja ministerikomitea suosittelee jäsenvaltioille tilanteen parantamiseksi lukuisia toimia, jotka liittyvät yhdenvertaisuuteen, autonomiaan, osallistumiseen, sosiaaliturvaan, työhön ja oikeuskäytäntöihin sekä suojaan väkivallalta ja kaltoinkohtelulta. Suositus esittelee myös esimerkkejä kansallisista hyvistä käytännöistä ikääntyneiden oikeuksien parantamiseksi. Dokumentti ei ole laillisesti sitova, mutta sitä pidetään merkittävänä, koska sen ovat allekirjoittaneet kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltiot.

Euroopan neuvoston ministerikomitea antoi aikaisemman suosituksen ikääntyneistä henkilöistä vuonna 1994 (Recommendation Rec(94)9 concerning elderly people).³² Ministerikomitea on lisäksi tehnyt suosituksia muun muassa ikääntymisestä ja vammaisuudesta (Recommendation CM/Rec(2009)6 on ageing and disability in the 21st century)³³ sekä ikääntyneiden siirtolaisten haavoittuvuusriskien vähentämisestä ja heidän hyvinvointinsa parantamisesta (Recommendation CM/Rec(2011)5 of the Committee of

31 <https://www.refworld.org/docid/53fdc73e4.html>

32 https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804c49ec

33 <https://rm.coe.int/16806992fc>

Ministers on reducing the risk of vulnerability of elderly migrants and improving their welfare)³⁴. Myös Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous PACE on tehnyt lukuisia suosituksia ja päätöslausemia, jotka liittyvät ikääntyneiden henkilöiden asemaan ja oikeuksiin.³⁵

4. Lopuksi

Nykyiset kansainväliset ihmisoikeussopimukset eivät kritiikin mukaan ota ikääntyneiden henkilöiden kokemuksia ja oikeuksia huomioon systemaattisesti ja kattavasti. Viime vuosina onkin eri yhteyksissä ehdotettu uuden kansainvälisen tai alueellisen ikääntyneiden henkilöiden oikeuksien sopimuksen laatimista.³⁶

Sopimusten ja lainsäädännön kehittämisen, niiden toimeenpanon ja valvonnan rinnalla on kuitenkin erityisen tärkeää nostaa perus- ja ihmisoikeudet kiinteäksi ja itsestäänselväksi osaksi ikääntyneistä koskevaa keskustelua. Vanhusten oikeuksien korostaminen ja heidän osallisuutensa vahvistaminen yhteiskunnassa voivat osaltaan muuttaa asenteita ikääntyneitä kohtaan myönteisempään suuntaan. Samalla on muistettava, etteivät ikääntyneet ihmiset ole yhtenäinen ryhmä, vaan keskenään erilaisia, eri lähtökohdista tulevia ja eri tilanteissa eläviä ihmisiä.

34 https://www.coe.int/t/democracy/migration/ressources/recommendations-resolutions_en.asp

35 <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML-2HTML-en.asp?fileid=17545&lang=en>

36 Ks. esim. HelpAge International: https://social.un.org/ageing-working-group/documents/HelpAge_briefing%20paper%20for%20the%201st%20session%20of%20the%20EWG_%20April%202011.pdf

LÄHTEITÄ

Ihmisoikeussopimukset ja muu kansainvälinen lainsäädäntö

YK

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (1979)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1986/19860068/19860068_2

Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus (1965)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1970/19700037/19700037_2

Kansalaisyhteisöjä ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (1966)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1976/19760008/19760008_2

Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus (1984) http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1989/19890060/19890060_2

Siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksien suojaamista koskeva yleissopimus (1990)
<http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r158.htm> [englanniksi]

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (1966)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1976/19760006/19760006_2

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus (2006) https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_284+2014.pdf
[suomennos osana sopimuksen ratifiointia koskevaa hallituksen esitystä]

Euroopan neuvosto

Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva Eurooppalainen peruskirja (1992)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1998/19980023/19980023_2

Euroopan ihmisoikeussopimus (yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien suojaamiseksi; 1950)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1990/19900019/19900019_2

Eurooppalainen yleissopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi (1987) http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910017/19910017_2

Kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus (1995)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1998/19980002/19980002_2

Uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja (1996)
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2002/20020080/20020080_2

Muut ihmisoikeusinstrumentit

Euroopan neuvoston ministerikomitea (2014). *Recommendation CM/Rec(2014)2 of the Committee of Ministers to member States on the promotion of human rights of older persons*. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2162283&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (1948). <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>

Madrid International Plan of Action on Ageing and the Political Declaration (2002). <http://undesadspd.org/Portals/0/ageing/documents/Fulltext-E.pdf>
[Epävirallinen suomennos: http://www.monitoringris.org/documents/norm_glob/mipaa_finnish.pdf]

Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea (2010). *General Recommendation No. 27 on Older Women and Protection of Their Human Rights*. UN Doc. CEDAW/C/GC/27. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G10/472/53/PDF/G1047253.pdf?OpenElement>

Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (1996). *General comment No. 6: The Economic, Social and Cultural Rights of Older persons*. UN Doc. E/1996/22
<http://www.refworld.org/docid/4538838f11.html>

United Nations Principles for Older Persons (1991). UN Doc. A/RES/46/91/ [Annex]. <http://www.un.org/documents/ga/res/46/a46r091.htm>

Oikeustapaukset

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

Dodov v. Bulgaria, 17.1.2008, 59548/00.

X and Y v. Croatia, 3.11.2011, 5193/09.

McDonald v. the United Kingdom, 20.5.2014, 4241/12.

Muita lähteitä

AGE Platform Europe (2012). *Active Senior Citizens for Europe: A Guide to the EU*. AGE Platform Europe: Bryssel. http://www.age-platform.eu/images/stories/EN/activesenior_citizens_for_europe- a_guide_to_the_eu.pdf

Chicago Declaration on the Rights of Older Persons (2014).

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (2014). *Elderly people and the European Convention on Human Rights – Fact Sheet*. http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Elderly_ENG.pdf

Fredvang, Marthe ja Biggs, Simon (2012). *The Rights of Older Persons. Protection and Gaps under Human Rights Law*. Social Policy Working Paper no. 16. Brotherhood of St Laurence and University of Melbourne Centre for Public Policy. <http://social.un.org/ageing-working-group/documents/fourth/Rightsofolderpersons.pdf>

Independent Expert on the enjoyment of all human rights by older persons (2015). *Report of the Independent Expert on the enjoyment of all human rights by older persons, Rosa Kornfeld-Matte*. UN Doc. A/HRC/30/43. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session30/Pages/ListReports.aspx>

Independent Expert on the enjoyment of all human rights by older persons (2022). *Visit to Finland – Report of the Independent Expert on the enjoyment of all human rights by older persons, Claudia Mahler*. UN Doc. A/HRC/51/27/Add.1. <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/ahrc5127add1-visit-finland-report-independent-expert-enjoyment-all-human>

Martin, Claudia, Rodríguez-Pinzón, Diego, Brown, Bethany (2015). *Human rights of older people: universal and regional legal perspectives*. Springer: New York.

Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusvaltuutettu (2012). *Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights*. Economic and Social Council, Substantive Session of 2012. UN Doc. E/2012/51 https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/SForum/SForum2014/E.2012.51_en.pdf

Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusvaltuutetun toimisto (2012). *Normative standards in international human rights law in relation to older persons. Analytical outcome paper*. <http://social.un.org/ageing-working-group/documents/ohchr-outcome-paper-olderpersons12.pdf>

Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusvaltuutetun toimisto (2021). *OHCHR working paper: Update to the 2012 Analytical Outcome Study on the normative standards in international human rights law in relation to older persons*. <https://www.ohchr.org/en/documents/outcome-documents/ohchr-working-paper-update-2012-analytical-outcome-study-normative>

Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri (2011). Follow-up to the Second World Assembly on Ageing. General Assembly, Sixty-sixth session. UN Doc. A/66/173. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/428/83/PDF/N1142883.pdf?OpenElement>

Ikäystävällisemmän Euroopan tiellä

1. Mitä ikäystävällisyydellä tarkoitetaan?

Euroopan väestö ikääntyy nopeaa tahtia. Siinä, missä yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä vuonna 2016 oli 19,2 prosenttia, sen ennustetaan olevan vuonna 2060 jo 29 prosenttia.

Elinajan odote on eurooppalaisilla naisilla 83,3 ja miehillä 77,9 vuotta. Sama suhde ei kuitenkaan siirry terveiden elinvuosien odotteeseen, jossa luvut ovat lähempänä toisiaan. Ikääntyvät naiset sairastavat miehiä enemmän. Esimerkiksi muistisairaudesta kärsivien Euroopassa lähes 10 miljoonaa ihmistä, joista yli 6,5 miljoonaa on naisia.

Euroopalla on vielä matkaa aitoon ikäystävällisyyteen. Ihmisten ikääntyessä ryhdymme herkästi, usein hoivan ja kykenemättömyyden nimissä, kohtelemaan heitä tavoilla, jotka rikkovat ihmisen itsemääräämisoikeutta. Esimerkiksi muistisairaus yksin ei saa olla peruste pakkokeinojen käyttöön. Hoivassa ja huolehtimisessa tulisi aina panostaa sellaisiin toimiin, jotka takaavat ihmisarvon säilymisen.

Ikä on mielivaltaisen peruste eriarvoistaa ihmisiä: ikäihmiselle tai muistisairaalle kuuluvat samat oikeudet kuin muillekin. Jokaisella on oma tahto ja käsitys siitä, mikä on heille itselleen hyväksi – olipa kyseessä minkäikäinen ihminen tahansa. Hoitajilla ja muilla ikääntyvien ympärillä toimivilla tulisi olla velvoite selvittää potilaan mielipide.

Ikäystävällisyys liittyy myös moneen muuhun yhteiskunnan osa-alueeseen, ei ainoastaan sosiaali- ja terveyspalveluihin. Esimerkiksi elinympäristöjen tai verkkopalvelujen suunnittelussa pitäisi aina huomioida erilaiset ihmisryhmät.

Kuva. Europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen.

Erilaisten käyttäjien, myös vammaisten tai ikäihmisten, olisi päästävä mukaan suunnittelemaan kaupunkeja ja palveluja jo niiden valmisteluvaiheessa. Palveluiden paras asiantuntija on käyttäjä itse, ja vain häntä kuuntelemalla palvelut vastaavat aidosti ihmisten tarpeisiin. Ihmisen kyky asettua toisen ihmisen kenkiin on rajallinen. Siksi meidän täytyy kuunnella kokemusasiantuntijoita siitä, miten palvelut, tuotteet, elinympäristöt ja digipalvelut ovat oikeasti esteettömiä ja saavutettavia jokaiselle.

2. Ikäihmisten oikeudet Euroopan parlamentissa

Esteettömyyttä EU on auttanut myös lainsäädännöllä, kun EU:n esteettömyysdirektiivi tuli voimaan vuonna 2019. Seuraavaksi tarvitsimme EU:lle horisontaalisen syrjinnänvastaisen direktiivin, joka on ollut teossa vuosikautia. Syrjinnänvastaisella direktiivillä paikkaisimme porsaanreikiä ja koloja, joita EU:n nykyisessä, pirstaloituneessa syrjinnänvastaisessa lainsäädännössä on. Syrjinnänvastainen direktiivi toisi kaikki väestön osat ja kaikki yhteiskunnan osat alueet syrjintäkiellon piiriin, jolloin EU voisi puuttua jäsenvaltioiden syrjiviin käytäntöihin. Tällä hetkellä EU-lainsäädäntö kieltää syrjinnän vain työelämässä sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuudessa, kun on kyse sukupuolten yhtäläisistä oikeuksista.

Moni näistä asioista muuttuu todellisuudessa vasta, kun muutos tapahtuu meidän ihmisten korvien välissä. Olemme tottuneet tekemään asioita tietyllä tavoin, ja usein asioiden – esimerkiksi sosiaalipalvelujen – järjestäminen uusin tavoin vaatii rohkeaa ajattelua laatikon ulkopuolella. Esimerkiksi tarvelähtöiset ja henkilökohtaisesti räätälöidyt palvelut nähdään surullisen usein pelkkänä kulueränä, vaikka huolellinen selvitys siitä, millaista tukea ihminen tarvitsee ja millaiset kotona pärjäämisen edellytykset hänellä on, voi todellisuudessa johtaa aiempaa paljon tehokkaampaan resurssien käyttöön. Kaikki ihmiset eivät tarvitse buffetpöydästä jokaista laatua, vaan haluavat valita itselleen parhaiten sopivat.

Euroopan parlamentissa sosiaalinen Eurooppa ja sen mukana ikääntyvät yhteiskunnat ja ikäihmisten tarpeet ovat vaalikaudella 2019–2024 olleet voimakkaasti esillä. Vaikka esimerkiksi EU:n sosiaalisten oikeuksien pilari laitettiin alulle ja hyväksyttiin jo kuusi vuotta sitten, oli vuonna 2020 puhjennut koronaviruspandemia lopullinen sysäys terveysaiheiden ja sosiaalipolitiikan jalansijan kasvulle EU:ssa ja sitä kautta myös Euroopan parlamentissa. Esimerkiksi Euroopan terveysunionia alettiin tosissaan kehittää vasta pandemian alettua.

Tammikuussa 2021 Euroopan komissio julkaisi vihreän kirjan eli keskustelualoitteen unionin väestön ikääntymisestä. Keskustelualoite pohjautuu komission kesällä 2020 julkaisemaan raporttiin, joka käsitteli Euroopan väestörakenteen muutosta sekä EU:n sosiaalisten oikeuksien pilaria.

Vihreässä kirjassa esitetään ikääntymiseen liittyviä keskeisiä kysymyksiä ja pohditaan mahdollisia tapoja ennakoita ja reagoida Euroopan väestön ikääntymisen sosioekonomisiin vaikutuksiin. Vihreän kirjan prioriteetteja ovat aktiivinen ikääntyminen, työelämässä pysyminen, eläkkeelle jääminen, sen mahdollisuudet ja aktiivinen eläkeikä sekä ikääntyvän väestön kasvavat tarpeet.

Kuva. Euroopan parlamentin Henrik Spaak -rakennus Brysselissä.

Kuva: Ailain Rolland.
© European Union.

3. EU:n hoivastrategia

Toistaiseksi vihreässä kirjassa määritellyistä aiheista aktiivisesti keskustelussa ovat lähinnä olleet ikääntyvän väestön kasvavat tarpeet. Tämä näkyy esimerkiksi Euroopan komission viime syyskuussa julkistamassa hoito- ja hoivastrategiassa, jolloin aloimme ensimmäistä kertaa asettaa EU:n laajuisia vaatimuksia hyvälaatuiselle hoivalle ja ohjata hoivapalveluita oikeille raiteille.

Onkin korkea aika, että tunnustamme EU:ssa tarpeen yhteiselle koordinaatiolle hoiva-asioissa ja tunnustamme hoiva-alan pahan resurssipulan, hankalat työolot, hoivan laadun puutteet ja epätasa-arvon eri EU-maiden välillä ja sisällä. Hoivastrategia on ensiaskel kohti parempia hoivapalveluja ja parempaa pitkäaikaishoivaa.

Hoivastrategia suosittelee ja korostaa muun muassa yhteisöperusteiseen hoivaan siirtymistä, eli pois laitoshovasta, ihmisten itse valitsemaan ja heidän tarpeitaan vastaavaan hoivaan. Yhteisöperusteista hoivaa voi olla vaikkapa järjestöjen tuottamat paikalliset palvelut tai itse organisoidut hoivan muodot, esimerkiksi yhteiset ”mummo-kommuunit”. Strategia korostaa myös esimerkiksi hoivattavien ja hoitajien henkilökohtaisten tarpeiden huomioimista aiempaa paremmin, inklusiivisten elinympäristöjen vahvistamista, ihmisarvoisen hoivan takaamista ja hoivattavien itsemääräämisoikeuden vahvistamista.

Strategian tavoitteissa on mukana paljon hyviä asioita. Se ehdottaa keinoja laadukkaan, saavutettavan ja kohtuuhintaisen hoivan takaamiseksi kaikille, nostaa esille teknologian ja digipalveluiden mahdollisuudet, ihmisarvoisen hoivan, ikäystävälliset yhteiskunnat sekä hoiva-alan sukupuolittuneisuuden ja työmarkkinoiden eriytymisen ja sukupuolittuneisuuden. Strategia painottaa taloudellisten investointien tärkeyttä hoiva-alaan, erilaisten rahoitusmallien tuomista mukaan ja eri osapuolten konsultoimista. Myös Euroopan parlamentti vaati omassa, vuoden 2022 heinäkuussa hyväksytyssä hoivareportissaan, jossa olin toinen pääneuvottelija, vahvemman investointia hoivaan. Pelkät kauniit puheet eivät riitä, vaan hoivapalveluihin on investoitava

riittävästi rahaa. Se on aloitettava nyt, ennen kuin hoivakriisi kaatuu toden teolla käsiimme Euroopan vanhetessa.

Hoivastrategiassa on toki myös puutteensa: esimerkiksi EU:n laajuisia yhteisiä laatumittareita hoivalle esitys ei lupaa. Myös omaishoitajien tukeminen jäi komission aloitteessa heikoksi, vaikka se tunnustaakin omaishoitajien työn taloudellisen arvon. Viime kesänä vaadimme parlamentin hoivamietinnössä omaishoitajille omaa omaishoitaajaohjelmaa, mutta se jäi EU-strategiassa vielä saamatta. Työ eurooppalaisten omaishoitajien eteen jatkuu edelleen, ja syystä: heidän tekemänsä työ vastaa noin 80 prosenttia kaikesta hoivasta EU:ssa. Siksi omaishoitajan status pitäisi voida tunnustaa EU:n laajuisiin kriteereihin perustuen kaikkialla Euroopassa, ja omaishoitajalla tulisi olla mahdollisuus tukiin, lomiin ja räätälöityihin tukipalveluihin sekä kuntoutukseen. EU:n pitäisikin esittää omaishoitajia ja heidän palvelujaan koskevaa direktiiviä sekä eurooppalaista omaishoitostrategiaa.

EU-tasolla keskustelu on tähän mennessä ollut melko kattavaa ikääntyvän väestön tarpeista ja tulevista ratkaisuista niihin. Keskustelun täytyy jatkua, mutta sen sallisi mielellään laajenevan myös muihin vihreän kirjan aihepiireihin: aktiiviseen ikäänymiseen, ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon, elinikäiseen oppimiseen, esteettömyyteen, kaikille sopiviin elinympäristöihin, työelämän joustavuuteen eläkeiän kynnyksellä, riittävään toimeentuloon, sukupolvien väliseen solidaarisuuteen tai eläkeisiin ja EU-maiden eläkejärjestelmien yhteensovittamiseen.

Ihmisoikeuksiin perustuva osallistava yhteiskunta

Ikääntyminen, väestöllinen muuntuminen ja ikääntyvien yhteiskuntien yleistymisen ovat muodostuneet vallitsevaksi suuntaukseksi 2000-luvulla. Ilmiö on ollut havaittavissa jo 1900-luvun puolivälin jälkeen. ”Ikääntyvä yhteiskunta” käsitteenä on seurausta yhä kasvavasta ikääntyvien ihmisten määrästä yhdistettynä syntyvyyden laskuun. Tieteelliset tutkimukset ovat osoittaneet asennemuutoksia vanhempien sukupolvien parissa ja kumonnet stereotyyppisiä oletuksia iän tuomasta vääjäämättömästä taantumisesta.

Etenkin ensimmäinen Wienissä pidetty *World Assembly on Ageing* -kokous (maailmanlaajuinen ikääntymistä käsittelevä kokous) vuonna 1982 toi yhteen jäsenmaat, erityisorganisaatiot ja aiheeseen liittyvät muut järjestöt kuten Kansainvälinen työjärjestö (ILO) ja Maailman terveysjärjestö (WHO). Wienissä laadittu *International Plan of Action on Ageing* (kansainvälinen ikääntymistä koskeva toimenpidesuunnitelma) merkitsi alkua kansainvälisille pyrkimyksille ikääntymisen käsitteilyssä ja toimi pohjana toimintaperiaatteille, joiden avulla edistetään ikäihmisten huomioivaa yhteiskuntaa ihmisoikeuksien näkökulmasta. Periaatteiden pohjalta laadittiin toimintasuunnitelmia.

Demografisen muutoksen laajuuden vuoksi hallitukset joutuvat kaikilla tasoilla käsittelemään näistä muutoksista nousevia haasteita ja mahdollisuuksia. Yhteiskunnan pitää kokonaisuudessaan osallistua näihin ponnisteluihin, kuten An Hermans, ESU:n (European Seniors' Union, eurooppalainen senioriliitto) puheenjohtaja korostaa. Toimenpiteiden pitää sisältää ihmisoikeusnäkökulma sekä ikääntyneiden ihmisten huomioiminen ja osallistaminen heidän pyrkies-

sään aktiiviseen rooliin itseään koskevassa politiikassa. Heidän näkemyksensä auttaa luomaan ikäystävällisen ja kaikki mukaan ottavan yhteiskunnan, jossa eri sukupolvet voivat menestyä.

Lukuisat ikäihmisten järjestöt ovat vastanneet tarpeeseen voimaannuttamalla jäseniään ja järjestöjään. Etenkin ESU on mukana useissa tämän suuntaisissa aloitteissa. Seuraavassa joi-takin esimerkkejä ESU:n ajamista hankkeista.

1. European Seniors' Union ESU: aktiivinen tekijä kansalaisyhteiskunnassa

ESU on seniori-ikäisten etujen äänekäs puolestapuhuja ja edistäjä. ESU:n eri tapaamisissa – puhemiehistön kokoukset, yleiskokoukset ja alueelliset konferenssit – keskeiseen asemaan nousevat kriittiset aiheet kuten ikäsyrrinnän vastaisuus, aktiivinen ikääntyminen, sosiaalinen suojeleminen, inklusio ja ikäystävällisen ympäristön luominen. Nämä huolenaiheet näkyvät myös järjestön verkkosivuilla (<http://esu-epp.eu>), uutiskirjeissä (<http://esu-epp.eu/newsletter/>) ja Facebook-alustalla (www.facebook.com/esu.eu). ESU on aktiivisesti mukana EU:n viimeaikaisissa toimenpideoitteissa varmistamalla, että käytössä on asianmukaista tietoa ja että ihmisoikeusnäkökulma on politiikan käytänteiden kulmakivenä. Tämän mukanaolon mahdollistaa etenkin yhteistyö Euroopan kansanpuolueen ryhmän (European People's Party, EPP-ryhmä) kanssa.

Kuva. ESUn vaikuttajia eri puolilta Eurooppaa.

2. Tietoisuuden edistäminen

ESU tunnetaan Euroopan senioriyhdistysten liittojen verkostona (European Network of Seniors' Associations) ja se on sitoutunut edistämään tietoisuutta ikäihmisten oikeuksista. Järjestö juhlistaa joka vuosi erityisiä päiviä, jolloin nostetaan esiin "ei ikäyrjintää" -ajatusta sekä senioreiden oikeutta osallistua täysivaltaisesti kaikkien yhteiskunnan osa-alueiden toimintaan. ESU rohkaisee kaikkia jäsenjärjestöjään käyttämään ESU:a alustana kokemusten jakamiselle. Yhteisten ponnistelujen avulla voidaan luoda kaikki huomioon ottava ja ikäystävällinen yhteiskunta, jossa ikäihmisiä kunnioitetaan ja arvostetaan kaikilla elämän alueilla.

Seuraavat päivät ovat tärkeitä, kun halutaan nostaa tietoisuutta ikäihmisten hyvinvoinnista ja oikeuksista: Kansainvälinen päivä ikäihmisten hyväksikäytön ehkäisemiseksi (World Elder Abuse Awareness Day), 15. kesäkuuta; Euroo-

pan sukupolvien välisen yhteistyön päivä (European Day for Cooperation between Generations) 29. huhtikuuta ja YK:n Kansainvälinen ikäihmisten päivä (United Nations International Day of Older Persons UNIDOP) 1. lokakuuta. ESU:n puheenjohtaja An Hermans käsittelee jäsenjärjestöille osoitetussa kirjeessään joitakin aiheeseen liittyviä näkökulmia ja pyytää jäsenjärjestöjä nostamaan esiin näitä vanhenemiseen liittyviä aiheita kansallisessa tai paikallisessa toimintaympäristössään. Esimerkkejä löytyy ESU:n verkkosivuilta.

Kansainvälinen päivä ikäihmisten hyväksikäytön ehkäisemiseksi käsittelee ikäihmisten hyväksikäyttöön liittyviä aiheita. Aihe ja huoli on vakava ja vaikuttaa monien ikäihmisten elämään kautta maailman. Päivä tarjoaa keinoja, joiden avulla yhteiskunta voi tunnistaa hyväksikäytön ja ehkäistä sen eri muotoja kuten laiminlyönti, taloudellinen riisto ja emotionaalinen kaltoinkohtelu. Nostamalla tietoisuutta pyritään luomaan turvallinen ja kunnioittava ympäristö vanhemmille ikäluokille ja edistämään empatian ja tukemisen kulttuuria.

Euroopan sukupolvien välisen yhteistyön päivä (The European Day for Cooperation between Generations) korostaa sukupolvien välisen suhteiden ja yhteistyön arvoa. Se kannustaa solidaarisuuteen ja eri sukupolvien väliseen ymmärrykseen. Päivä pyrkii edistämään inklusiivista yhteiskuntaa, jossa vanhempien sukupolvien tiedot ja kokemus täydentävät nuorempien energiaa ja innovatiivisuutta. Sukupolvien välisen aloitteiden avulla voimme ylittää kuiluja, vähentää stereotyyppioita ja rakentaa vahvempia yhteisöitä.

YK:n Kansainvälinen ikäihmisten päivä korostaa seniiori-ikäisten panosta yhteiskunnassa. Se puoltaa heidän oikeuksiaan, arvoaan ja hyvinvointiaan. Väestö ikääntyy maailmanlaajuisesti, ja tämä päivä muistuttaa, kuinka tärkeää on vastata ikäihmisten kohtaamiin haasteisiin ja edistää toimenpiteitä, jotka takaavat heille aktiivisen osallistumisen ja kunnioituksen yhteiskunnassa.

Yhdessä nämä tietoisuutta lisäävät päivät muistuttavat meitä seniiori-ikäisten kunnioittamisesta ja vaalimisesta sekä edistävät yhteiskuntaa, jossa heidän viisauttaan, kokemustaan ja ainutlaatuisia näkökulmiaan arvostetaan. Yhteisvoimin saamme aikaan välittävämmän ja kaikki huomioon ottavan maailman kaikille sukupolville.

3. Elinikäistä oppimista aktiivisille kansalaisille

ESU tarjoaa arvokkaita oppimismahdollisuuksia kaikissa kokouksissaan: tiedon jakamista, kokemusten vaihtoa ja keskusteluja. Lisäksi ESU on vuodesta 2009 alkaen järjestänyt vuosittain yhteistyössä Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES) -tutkimuslaitoksen, Österreichische Seniorenbund (itävaltalainen senioriyhdistys) -järjestön ja Polak Foundation -säätiön kanssa *Kesäakatemia*n (Summer Academy) senioriyhdistysten johtohenkilöille. Tämä tapahtuma on järjestetty yli kymmenen vuoden ajan Wienissä, mutta vuonna 2023 se pidettiin Belgian Leuvenissa belgialaisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kesäakatemia tuo kuultavaksi arvostettuja puhujia, joiden osallistuminen tekee tapahtumasta antoisamman ja tuo siihen näkemyksellisyyttä. Osallistujat lähtevät akatemiasta mukanaan uusinta tietoa sekä inspiraatiota ja valmiutta jakaa tätä tietoa omissa yhteisöissään. Niin varmistetaan, että Kesäakatemia viesti leviää laajalle tapahtuman ulkopuolellekin ja vaikuttaa positiivisesti senioriyhdistysten ja -yhteisöjen toimintaan kautta Euroopan.

4. Seniorit: aktiivisia ääniä päätöksenteossa

Senioreiden aktiivisen osallistumisen edistäminen kaikilla yhteiskunnan aloilla on äärettömän tärkeää niin politiikassa kuin heitä suoraan koskevan päätöksenteon prosesseissa. Korona-pandemia osoitti, kuinka senioreita koskevat stereotyyppit vähätelivät ja horjuttivat ikäihmisten arvoa, mutta herättivät myös vahvoja reaktioita sellaisia asenteita vastaan. ESU peräänkuulutti omalta osaltaan senioreiden arvokasta kohtelua ja rohkaisi aloitteita solidaarisuuteen nuorten ja vanhempien ikäryhmien välillä.

Etenkin pyrkimys seniiori-ikäisten mukaan ottamiseen digiyhteiskunnassa sai merkittävää huomiota. Kävi ilmi, että digilukutaito ja osallistuminen

digitaaliseen toimintaympäristöön eivät olleet vain henkilökohtaisia valintoja, vaan itse asiassa välttämättömyys kaikille: jokaisen tulee olla osallisena digitaalisessa maailmassa. Pitää varmistaa, etteivät ikäihmiset jää jälkeen siinä vaan voivat hyötyä täysin sen tarjoamista mahdollisuuksista.

Meneillään olevien hankkeidensa lisäksi ESU on tehnyt viime vuosina yhteistyötä jäsentensä kanssa ja kehittänyt ratkaisuja tarttuessaan tärkeisiin senioreita koskeviin aiheisiin.

A. Korona-ajan päätöslauselma on "Europe's Recovery; Building the future of fair and resilient societies – including all generations" (Euroopan elpyminen. Miten rakentaa tulevaisuuden oikeudenmukainen, vastustuskykyinen ja kaikki ikäryhmät huomioiva yhteiskunta). Siinä ESU vetosi EU:hun, jotta se ottaisi käyttöön koronapandemian aikana saadut arvokkaat kokemukset. Päätöslauselmassa EU:ta kehoitetaan omaksumaan tehokas ja keskeinen johtajan rooli yhteisen strategian luomisessa, eri osa-alueilla esiintyvien haasteiden voittamisessa sekä luottamuksen juurruttamisessa kansalaisten pariin siitä, että EU, kansalliset ja alueelliset hallintoelimet ja eri sidosryhmät toimivat kaikilla tasoilla yhtenäisesti. Tämä päätöslauselma nostaa esiin merkittävän tarpeen käsitellä demografisia muutoksia ja korostaa oikeudenmukaisemman ja joustavamman yhteiskunnan rakentamista. Lisätietoja englanniksi: <http://esu-epp.eu/events/europes-recovery-building-the-future-of-fair-and-resilient-societies-including-all-generations/>

B. ESU:n Statement on Digital Inclusion (lausunto digitaalisesta inklusiosta). Tämän lausunnon linjan mukaisesti EU Council Department of Media and Information (EU:n neuvoston Media- ja informaatio-osasto) palkkasi ESU:n puheenjohtajan An Hermansin valmistelemaan laajan raportin ikääntymisen tuomista haasteista digitalisaatiossa ja tutkimaan ratkaisuja esiin nouseviin ongelmiin. Raportti: "The digital era? Also my era! – Media and information literacy: a key to ensure seniors' rights to participate in the digital era," (Digiaika on myös

minun aikani! – Media ja informaatiolukutaito: tapa varmistaa senioreiden oikeus osallistua digiaikaan) on saatavana ei kielillä EU:n neuvoston web-sivuilta. ESU puhuu vahvasti sen puolesta, että ikäihmiset huomioidaan tämän päivän informaatioyhteiskunnassa. <http://esu-epp.eu/events/launch-of-media-and-information-info-brochure-by-an-hermans/>

C. Keskustelujen yhteydessä ESU:n edustajat korostivat, kuinka tärkeä rooli EPP:llä on EU:n hoivastrategian kehittämisessä. Päätöslauselma "The New European Care Strategy: Towards affordable quality care for all people who need it" (Euroopan uusi hoivastrategia: kohti kohtuuhintaista ja laadukasta hoivaa kaikille sitä tarvitseville) korostaa kuinka tärkeää on tarjota kaikille sitä tarvitseville pääsy korkeatasoiseen hoivaan. Koko päätöslauselmadokumentti on luettavissa (englanniksi) täältä: http://esu-epp.eu/wp-content/uploads/2023/04/EN_ESU-Resolution-European-Care-Strategy_final.pdf.

D. Nämä päätöslauselmat ja toiminta kuvaavat ESU:n sitoutumista seniorien oikeuksien edistämiseen ja haluun varmistaa heidän aktiivinen osallistumisensa nyky-yhteiskunnan toimintaan. ESU puhuu oikeudenmukaisemman ja inklusiivisemman politiikan ja sitä tukevien strategioiden puolesta.

E. Viime aikoina ESU ja sen jäsenjärjestöt ovat kritisoineet Euroopan komission ajokorttisäännösten luonnosta ilmaisten huolensa siinä olevista ikäsyryjinnän piirteistä. Meppejä pyydettiin muokkaamaan tekstiä ja poistamaan kiistanalaiset osat ongelmien korjaamiseksi.

5. Loppupäätelmä

ESU on inspiroiva vapaaehtoisten yhteisö, jota vie eteenpäin sitoutuminen eurooppalaisten yhteiskuntien kehitykseen ja niiden kansalaisten hyvinvointiin. Järjestön vapaaehtoiset toimivat välittäjinä luomalla yhteyksiä kansallisten jäsenjärjestöjen ja eurooppalaisten päättäjien välille. ESU:n ydinpäämäärä on saada ihmisoikeusnäkökulma toteutumaan ikääntyviä koskevassa politiikassa ja edistää ikäihmisten oikeuksia koko heidän elinikänsä ajan. Tyypillinen keino on voi-

maannuttaa 'aktiivista kansalaisuutta' päätöksenteon eri tasoilla kouluttamalla ja toimimalla politiikassa. Euroopan historian syvälinen tunne-
mus ja omistautunut vapaaehtoistyö rohkaisevat ESU:n piirissä toimivia ikääntyneitä antamaan panoksensa kaikki huomioon ottavan ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan hyväksi niin, että seniori-ikäisten ääni kuulu selvästi ja heitä kunnioitetaan.

Kansallinen senioriliitto ja EETU ikäntyneiden oikeuksien vartijoina Suomessa

Kansallinen senioriliitto ry perustettiin vuonna 1971 edistämään ikääntyvien ja eläkeläisten sosiaalista turvallisuutta ja hyvinvointia sekä valvomaan heidän oikeuksiaan. Tämä liiton sääntöjen tarkoituksena on jo yli 50 vuoden ajan luonut perustan liiton edunvalvontatehtävälle. – Hyvin samantyyppisiä muotoiluja voi lukea myös Suomessa toimivien muiden eläkeläisjärjestöjen sääntöjen tarkoituksena.

Senioriliiton edunvalvontatyö ikäihmisten ihmisoikeuksien edistämiseksi etenee pikkuhiljaa. Pääsimme asiassa merkittävän askeleen eteenpäin vuoden 2023 alusta alkaneessa hankkeessa, johon saimme ulkoministeriön EU-tiedotustukea. Olemme myös olleet mukana yhteisissä ikäihmisten oikeuksia koskevissa keskusteluissa mm. Eläkeläisliittojen edunvalvontajärjestö EETU ry:ssä ja Sosiaali ja Terveys SOSTE ry:n VAHVA-verkostossa sekä niin eduskunnan ihmisoikeuskeskuksen asiantuntijoiden kuin vanhusasianvaltuutetun kanssa. Yhteinen ymmärrys ihmisoikeusperusteisesta lähestymistavasta ikäihmisiä koskevissa kysymyksissä alkaa hahmottua.

1. Senioriliitto ja ikääntyneiden oikeudet

Kansallisen senioriliiton vaikuttamistyön tavoitteissa korostuvat ikäystävällinen yhteiskunta ja ihmisarvoinen kohtelu ”Kaikenikäisille hyvässä Suomessa”. Olemme huolissamme siitä, ettei yli 75- / 79-vuotiaiden ääni kuulu erilaisissa kysely-

tutkimuksissa, eli kasvava osa väestöstämme on jäämässä tutkimusten ulkopuolelle. – Miksi? Eikö yli 75-vuotiailla ole enää mielipiteitä tai tarpeita?

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta on pyytänyt oikeusasiamieheltä kirjallista lausuntoa siitä, miten ikääntyneiden osallistuminen, osallistaminen ja huomioiminen heitä koskevassa päätöksenteossa toteutuu. Yksi tulevaisuusvaliokunnan kysymyksistä koskee kyselytutkimuksen ikärajoja. – Oikeusasiamiehen perusteellinen lausunto antaa kansainvälisiin ihmisoikeusinstrumentteihin ja voimassa olevaan kansalliseen lainsäädäntöön perustuvan yksiselitteisen vastauksen, jossa mm todetaan, että ”tiedon keräämisessä on noudatettava yhdenvertaista kohtelua ja ikään perustuvaa syrjinnän kieltä”.

Senioriliiton tavoitteissa korostuu elinympäristön ikäystävällisyys, joka liittyy niin asumiseen, liikkumiseen kuin palveluiden saavutettavuuteen. Ikäystävällinen työelämä tarjoaa puolestaan mahdollisuuden jatkaa työelämässä joustavasti eläkeiän jälkeen. Työhyvinvointiin, hyvään johtamiskulttuuriin ja ikäjohtamiseen on panostettu. Tavoitteena on, että työelämästä jäädään vanhempana ja terveempänä eläkkeelle. Tällä ehkäistään myös ikäihmisten köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä.

Senioriliitto tukee myös vanhusasiavaltuutetun tavoitetta ottaa ikävaikutusten arviointi osaksi julkisen hallinnon suunnittelua niin rakentamisessa kuin palveluiden suunnittelussa valtio-, hyvinvointialue- ja kuntatasolla.

On hyvä huomata, että lähtökohtaisesti kaikki ikäihmisiä koskevat huolenaiheet, kuten vaikkapa sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus ja laatu, toimeentulo, verotuksen oikeudenmukaisuus, mahdollisuus digipalveluiden käyttöön, työssä jatkaminen, erilaiset asumiseen liittyvät

ratkaisut, liikkumisen esteettömyys, turvallisuuden eri muodoissa ja harrastusmahdollisuuksien turvaaminen, liittyvät yhdenvertaiseen kohteluun ja ovat näin ollen ihmisoikeuskysymyksiä. Haasteenamme on saada tämä huomio paremmin esille.

Kuva. Senioriliitto toteutti Helsingin keskustakirjasto Oodin tiloissa ikäihmisten ihmisoikeudet EU:ssa -tapahtuman 24.10.2023.

2. EETUn toiminta ikäihmisten ihmisoikeuksien edistämiseksi

Eläkeläisliittojen edunvalvontajärjestö EETU ry on kuuden eläkeläisjärjestön (Eläkeliitto, Eläkkeensaajien Keskusliitto, Eläkeläiset, Kansallinen senioriliitto, Kristilliset Eläkeläiset KRELLI ja Svenska pensionärsförbundet) muodostama yhteistoimintaelin, jonka puheenjohtajuus kiertää jäsenjärjestöjen kesken. Jäseniä eri EETU-järjestöissä on yhteensä noin 250 000. EETU ry:n vaikuttamistyö perustuu siihen, että kuusi järjestöä muodostaa yhteisen kannan kulloinkin käsiteltävänä olevista kysymyksistä esimerkiksi lausuntopyyntöissä.

EETU ry tuottaa myös joka kolmas vuosi Huomisen Kynnyksellä -tutkimuksen, josta tuorein on syksyiltä 2022. Tutkimustuloksissa korostuu se, että yhteiskunnassa on huomattavan paljon ikään perustuvaa syrjintää ja että ikääntyneitä kohdellaan nykyisin toisen luokan kansalaisina. Arvostuskysymys nousee esille myös senioriliiton omassa jäsenkyselyssä, jossa peräti 85 prosenttia vastaajista näkee ikäihmisten arvostuksen lisäämisen yhteiskunnassa senioriliiton tärkeimmäksi edunvalvonnan tavoitteeksi.

Vuoden 2023 alussa EETU jätti yhteisen vetoituksen pääministeri Sanna Marinin hallituksen keskeisille ministereille. Vetoimuksessa EETU peräänkuuluttaa ikäystävällistä maailmaa, jossa kukaan ei menetä inhimillisyytään vanhetessaan. Keskeisenä vaatimuksena on, että Suomi edistäisi ikääntyneitä koskevan yleismaailmallisen sopimuksen aikaansaamista ja että se toimisi myös EU:ssa sopimuksen edistämisen puolesta. EETUn vetoomukseen on liittynyt muita VAHVA-verkoston kuuluvia jäseniä, ja vetoamus tullaan jättämään myös nykyisen, pääministeri Petteri Orpon vetämän hallituksen avainministereille.

3. Miten tästä eteenpäin?

Senioriliiton – ja EETUnkin – vaikuttamistyössä seurataan ikääntyneitä koskevan ihmisoikeusagendan kehittymistä tarkalla silmällä. Toivottavaa olisi, että YK:n Open-Ended Working Group on Ageing (OEWGA) pystyisi seuraavassa kokouksessaan edistymään ikäihmisten ihmisoikeuksien suojelua koskevassa keskustelussaan ja luomaan konkreettiset suositukset asian eteenpäinviemiseksi. Globaalisti ikääntyvässä maailmassa tarvitaan yleismaailmallinen, ikäihmisten ihmisoikeudet turvaava sopimus, joka perustuu ikäihmisten edun, syrjimättömyyden, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden periaatteille ja jonka toteutumista valvotaan säännöllisesti.

Kuten Sirpa Pietikäisen artikkelista voi lukea, EU on askel kerrallaan havainnut ikääntyvän Euroopan tarpeet ja luomassa sille juridista perustaa julkaisemalla mm. Vihreän kirjan väestön ikääntymisestä sekä hyväksymällä hoito- ja hoivastrategian. Tuorein edistysaskel ikäihmisten oikeuksien edistämiseksi EU:ssa on vastikään otettu Euroopan talous- ja sosiaalikomiteassa (ETSK), joka on Brysselissä toimiva EU:n neuvoo-antava elin ja joka käsitteli kokouksessaan ikäihmisiä koskevan eurooppalaisen strategian laatimista. Strategia sisältäisi myös ”takuun”, jolla taattaisiin strategian täytäntöönpano niin EU- kuin kansallisella tasolla.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ehdotuksissa on mm. eurooppalaisen ikäihmisiä, ikääntymistä ja demograafista muutosta koskevan viraston perustaminen, eurooppalaisen ikäihmisten vuoden julistaminen ja ikäihmisten oikeuksia koskevan YK-sopimuksen aikaansaaminen. Eli isoja ja merkittäviä askeleita, jotka kertovat positiivista sanomaa siitä, että keskustelu asiasta EU:ssa jatkuu.

LÄHTEITÄ

EETU ry: Huomisen Kynnyksellä -tutkimus 2022, KantarPublic Oy

Kansallisen senioriliiton jäsenkysely 2023

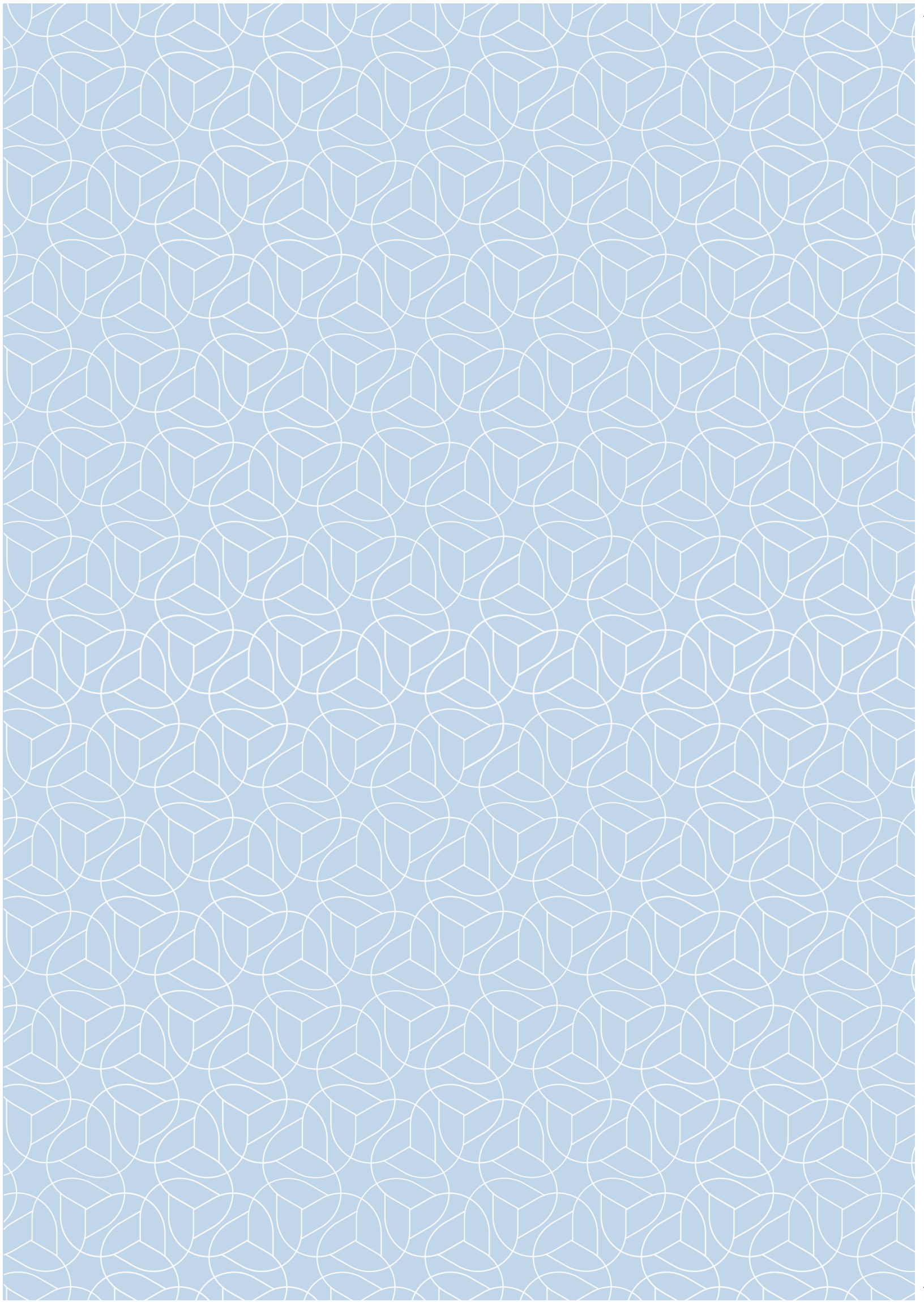
Kansallisen senioriliiton tavoitteet eduskuntavaaleissa 2023

Oikeusasiamiehen lausunto: Ikääntyneiden oikeudet K 11/2023 VP, kertomus vuodelta 2022

AGE Platform Europe Newsletter CoverAGE – September 2023

© Bigstock

Kansallinen senioriliitto ry

Kansallinen senioriliitto ry • Kansakoulukatu 5 A 6 • 00100 Helsinki
toimisto@senioriliitto.fi
www.senioriliitto.fi